

Рішення Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ)
«ILYA LYAPIN v. Russia» від 30 червня 2020 року
(Заява № 70879/11)

Текст неофіційного перекладу рішення:

Обставини справи

Заявник у справі – Л. – громадянин Росії, народився 1980 року, проживає в м. Архангельськ.

У травні 2011 року районний суд позбавив заявника батьківських прав щодо його сина В., 2001 року народження.

Суд установив, що заявник не проживав разом із В. з квітня 2003 року, тобто з часу розлучення зі своєю колишньою дружиною А. К.; він не брав участі у вихованні сина з 2004 року; лише час від часу надавав хлопчику фінансову підтримку.

Суд дійшов висновку, що сімейні зв'язки між заявником та В. були втрачені, хлопчик сприйняв іншу особу – М. К. (нового чоловіка матері) як свого батька. За таких обставин суд визнав, що позбавлення заявника батьківських прав відповідало найкращим інтересам дитини, та залишив хлопчика під повною опікою матері. Заявник оскаржив рішення суду в апеляційному порядку, але в червні 2011 року обласний суд залишив рішення суду першої інстанції без змін. Спроби заявника домогтися перегляду рішень судів у порядку нагляду були безуспішними.

Оцінка Суду

Позбавлення особи її / його батьківських прав є особливо кардинальним заходом, який позбавляє батька / матір сімейного життя з дитиною, та не відповідає меті їх возз'єднання. З другого боку, наявність сімейних зв'язків між подружжям та дитиною, про які вони дійсно піклуються, мають бути захищені відповідно Конвенції.

Крім цього, якщо з моменту проживання дитини з одним із батьків пройшов значний період часу, інтереси дитини в такому разі можуть превалювати над інтересом того з батьків, який бажає відновити сімейні відносини зі своєю дитиною.

Хоча дитина провела перших два роки свого життя із заявником, до часу позбавлення останнього батьківських прав він не проживав з дитиною впродовж восьми років і не мав жодного контакту з нею впродовж семи з цих років. Протягом цього періоду заявник не вживав жодних спроб відновити доступ до свого сина та контакту з ним. ЄСПЛ не визнав переконливими пояснення заявника щодо цього. Виходячи з припущення, що заявник добровільно «вибув» із життя дитини для того, щоб дозволити адаптуватись новому чоловіку його матері до дитини, було незрозуміло, чому такий період «адаптації» тривав сім років. На думку Суду, заявник міг і мав зрозуміти, що таке тривале й повне відокремлення від свого сина, зокрема враховуючи вік дитини на момент припинення контакту, могло призвести не лише до значного ослаблення, а й до повного припинення зв'язку між ним та дитиною. Дійсно, впродовж національного провадження було встановлено, що хоча син заявника знав про наявність біологічного батька, він не пам'ятав його та не бажав підтримувати контакт із ним. Під час своєї зустрічі дитина не впізнала заявника і злякалася, коли дізналась, що заявник є її батьком. Більше того, виходячи з міркування, що мати дитини була проти контакту із заявником, Суд визнав дивним, як підкреслили національні суди, що заявник ніколи не звертався за допомогою до органів опіки та піклування чи національних судів у зв'язку із цим. У цій справі саме власна бездіяльність заявника призвела до втрати зв'язків між ним та його сином, і, як видається, була поштовхом до ухвалення рішення не на його користь у національному провадженні. Позбавлення заявника батьківських прав призвело лише до анулювання правових відносин між заявником та його сином. Враховуючи відсутність будь-яких особистих стосунків протягом семи років до прийняття такого рішення, не можна стверджувати, що це негативно вплинуло на такі відносини.

Крім того, з рішень суду чітко вбачалося, що дитина була добре інтегрована в свою родину, мала міцний зв'язок зі своєю матір'ю, братом та новим чоловіком матері (його вітчимом), з якими він фактично проживав родиною сім років. Зокрема, вітчим повною мірою взяв на себе роль батька та мав намір усиновити дитину; хлопчик також постійно бажав бути ним усиновленим.

ЄСПЛ підкреслив, що національні органи влади зіштовхнулись зі складним завданням забезпечення справедливого балансу між конкуруючими інтересами заявника, його сина, матері та фактичних членів родини дитини. Вони були покликані вирішити, чи відповідає найкращим інтересам дитини зв'язок із заявником – біологічним батьком, контакт із яким було втрачено за попередні

сім років, або зміцнити існуючі зв'язки між хлопчиком та родиною, з якою він проживав протягом цього періоду.

Судове рішення про позбавлення заявника батьківських прав було ухвалено в рамках змагального провадження, в ході якого заявник мав змогу надавати аргументи на підтримку своєї позиції та письмові й усні докази. У своїх рішеннях національні суди навели переконливі причини своїх висновків та відповіли на аргументи заявника. Крім цього, під час судового розгляду було заслухано свідків, зокрема й зі сторони заявника; отримано висновок психолога про відносини дитини зі своїми батьками. Заявник вказував, що оцінка психологом була проведена за його відсутності, а дитину не було заслухано в суді. Однак, жодних доказів тому, що заявник порушував питання про це в судах двох рівнів юрисдикції чи оскаржував висновки звіту психолога або ж вимагав проведення іншої оцінки, не було. ЄСПЛ в цілому визнав справедливим судовий розгляд, в ході якого заявникові було забезпечено захист його прав.

Підсумовуючи, національні суди, з огляду на надані докази провели детальну й ретельну оцінку всієї ситуації та потреб дитини. Ними було належним чином розглянуто відповідні факти та враховано найкращі інтереси дитини.

Висновок

Відсутність порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 30 червня 2020 року і набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.